

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0009/2014

7.1.2014

RAPORT

Homofobia ning seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastu võitlemise ELi tegevuskava (2013/2183(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Ulrike Lunacek

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI	11
NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS	12
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	16

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

homofobia ning seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastu võitlemise ELi tegevuskava kohta (2013/2183(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artiklit 2,
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 8 ja 10,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ja eelkõige selle artiklit 21,
- võttes arvesse inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni,
- võttes arvesse 31. märtsil 2010. aastal vastu võetud Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitus liikmesriikidele seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastaste meetmete kohta (CM/Rec(2010)5),
- võttes arvesse komisjoni teatist „Euroopa Liidu strateegia põhiõiguste harta rakendamiseks” (COM(2010)0573),
- võttes arvesse komisjoni 2012. aasta aruannet ELi põhiõiguste harta rakendamise kohta (COM(2013)0271) ja sellega seotud töödokumente,
- võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest (COM(2008)0426), ning võttes arvesse parlamendi 2. aprilli 2009. aasta seisukohta nimetatud ettepaneku suhtes¹,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Nõukogu poolt 24. juunil 2013. aastal vastu võetud suuniseid lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimesed) kõikide inimõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2010. aasta novembri aruannet homofobia, transfoobia ning seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise kohta,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti poolt korraldatud lesbisid, geisid, biseksuaale ja transinimesi käsitleva uuringu tulemusi, mis avaldati 17. mail 2013,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 1. oktoobri 2013. aasta arvamust võrdõiguslikkuse olukorra kohta Euroopa Liidus 10 aastat pärast võrdõiguslikkust käsitlevate direktiivide rakendama hakkamist,
- võttes arvesse oma 24. mai 2012. aasta resolutsiooni homofobiaavastase võitluse kohta

¹ ELT C 241 E, 8.10.2009, lk. 68.

Euroopas¹,

- võttes arvesse oma 12. detsembri 2012. aasta resolutsiooni põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus (2010–2011)²,
 - võttes arvesse oma 14. märtsi 2013. aasta resolutsiooni rassismi, ksenofoobia ja vihakuritegude vastase võitluse tugevdamise kohta³,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 48,
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit ja naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse komisjoni arvamust (A7-0009/2013),
- A. arvestades, et Euroopa Liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine;
- B. arvestades, et oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel püüab Euroopa Liit võidelda diskrimineerimisega soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puute, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel;
- C. arvestades, et 2013. aasta juunis võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu ranged suunised, mille abil edendada ja kaitsta lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimesed) kõiki inimõigusi väljaspool Euroopa Liitu, ning et tuleks tagada ka nende tõhus kaitse liidu sees;
- D. arvestades, et Euroopa Liit juba koordineerib oma tegevust mitmekülgse poliitikaga – võrdsuslikkuse ja mittediskrimineerimise valdkonnas mittediskrimineerimise ja kõigile võrdsete võimaluste tagamise raamstrateegiaga, soolise võrdsuslikkuse valdkonnas naiste ja meeste võrdsuslikkuse strateegiaga aastateks 2010–2015, puuetega inimeste valdkonnas Euroopa puuetega inimeste strateegiaga aastateks 2010–2020 ning romade võrdsuslikkuse küsimuses romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistikuga aastani 2020;
- E. arvestades, et dokumendis „Euroopa Liidu strateegia põhiõiguste harta rakendamiseks” tunnistas komisjon vajadust arendada konkreetseid põhiõigusi käsitlevaid ja aluslepingutel põhinevaid poliitikavaldkondi;
- F. arvestades, et 2013. aastal läbi viidud LGBT-inimesi käsitlevas üleeuroopalises uuringus leidis Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, et uuringu läbiviimisele eelneva aasta jooksul tundis Euroopa Liidus iga teine LGBT-inimeste sekka kuuluv isik, et teda diskrimineeritakse või ahistatakse seksuaalse sättumuse alusel, iga kolmas tajus diskrimineerimist kaupadele või teenustele juurdepääsul, iga neljas langes kehalise rünnaku ohvriks ning iga viiendat diskrimineeriti töökohal või ametis;
- G. arvestades, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet soovitas ELil ja liikmesriikidel töötada

¹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2012)0222.

² Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2012)0500.

³ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0090.

välja tegevuskavad LGBT-inimeste austamise edendamiseks ja nende põhiõiguste kaitseks;

- H. arvestades, et 2013. aasta mais kutsusid üheteistkümne riigi võrdõiguslikkusega tegelevad ministrid¹ komisjoni üles töötama välja põhjaliku ELi poliitika LGBT-inimeste võrdõiguslikkuse tagamiseks, ning arvestades, et kümnes liikmesriigis² on selline poliitika liikmesriigi või piirkonna tasandil juba kehtestatud või arutamisel;
- I. arvestades, et Euroopa Parlament on nõudnud kümme korda laiaulatusliku ELi poliitikainstrumenti kehtestamist võrdõiguslikkuse tagamiseks seksuaalse sätumuse ja sooidentiteedi seisukohast;

Üldised kaalutlused

- 1. mõistab sügavalt hukka seksuaalse sätumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva igasuguse diskrimineerimise ning peab äärmiselt kahetsusväärseks, et Euroopa Liidus ei ole lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimesed) põhiõigused veel alati ja täielikult tagatud;
- 2. on veendunud, et Euroopa Liidul puudub praegu LGBTI-inimeste põhiõiguste kaitse küsimuses terviklik poliitika;
- 3. märgib, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid vastutavad põhiõiguste kaitse eest ühiselt; kutsub komisjoni üles kasutama täiel määral oma pädevusi, hõlbustades muu hulgas heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel; kutsub liikmesriike üles täitma oma kohustusi, mis tulenevad ELi õigusest ja Euroopa Nõukogu soovitusel, milles käsitletakse seksuaalse sätumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastaseid meetmeid;

Tegevuskava sisu

- 4. kutsub Euroopa Komisjoni, liikmesriike ja asjaomaseid asutusi üles tegema koostööd, et töötada välja LGBTI-inimeste põhiõiguste kaitse igakülgne mitmeaastane poliitika, st tegevuskava, strateegia või plaan, milles käsitletakse järgmisi teemasid ja eesmärgi:

A. Tegevuskava rakendamise horisontaalsed meetmed

- i) komisjon peaks tegema jõupingutusi, et kindlustada oma töös ja kõikides pädevusvaldkondades kehtivate õiguste tagamine, edendades LGBTI-inimeste põhiõigustega seotud küsimusi kogu asjaomases töös, näiteks tulevase poliitika ja ettepanekute kavandamisel või ELi õiguse rakendamise järelevalves;
- ii) komisjon peaks hõlbustama, koordineerima ja jälgima liikmesriikidevahelist heade tavade vahetamist (avatud koordineerimise meetodi abil);
- iii) asjaomased Euroopa Liidu asutused, sh Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut, Euroopa Elu- ja Töötingimuste

¹ Austria, Belgia, Horvaatia, Taani, Soome, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburg, Malta, Holland, Rootsi.

² Belgia, Horvaatia, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Malta, Holland, Portugal, Hispaania, Ühendkuningriik.

Parandamise Fond, Euroopa Politseikolledž, Euroopa Õiguslase Koostöö Üksus (Eurojust), Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ja Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet, peaksid edendama kogu oma töös seksuaalse sättumuse ja sooidentiteediga seotud küsimusi ning jätkuvalt andma komisjonile ja liikmesriikidele LGBTI-inimeste põhiõiguste teemal tõenditel põhinevat nõu;

- iv) komisjoni ja liikmesriike tuleks ergutada koguma koos asjaomaste asutuste ja Eurostatiga LGBTI-inimeste olukorra kohta ELis korrapäraselt asjakohaseid ja võrreldavaid andmeid, järgides täielikult ELi andmekaitse-eeskirju;
- v) komisjon ja liikmesriigid peaksid koos asjaomaste asutustega ergutama võrdõiguslikkusega tegelevate riiklike organite, inimõigustega tegelevate riiklike asutuste ja muude LGBTI-inimeste põhiõiguste edendamise ja kaitsega tegelevate organisatsioonide töötajate koolitamist ja suutlikkuse suurendamist;
- vi) komisjon ja liikmesriigid peaksid koos asjaomaste asutustega püüdma suurendada kodanike teadlikkust LGBTI-inimeste õigustest.

B. Mittediskrimineerimise alased üldsätted

- i) liikmesriigid peaksid konsolideerima kehtivat ELi õigusraamistikku, tegutsedes selle nimel, et võtta vastu kavandatav direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, ning ühtlasi selgitada selle sätete kohaldamisala ja nendega kaasnevaid kulusid;
- ii) komisjon, liikmesriigid ja asjaomased asutused peaksid pöörama erilist tähelepanu lesbide kogemustele seoses korduva diskrimineerimise ja vägivallaga (nii sooidentiteedi kui ka seksuaalse sättumuse alusel) ning töötama välja vastava diskrimineerimisvastase poliitika ja seda rakendama;

C. Diskrimineerimine töökohal

- i) komisjon peaks pöörama erilist tähelepanu seksuaalsele sättumusele, kontrollides direktiivi 2000/78/EÜ (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel) rakendamist, ning sooidentiteedile, kontrollides direktiivi 2006/54/EÜ (meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes) rakendamist;
- ii) komisjon peaks koos asjaomaste asutustega välja andma suunised, milles täpsustatakse, et direktiivis 2006/54/EÜ (meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes) on mõistega „sugu” hõlmatud ka trans- ja intersoolised inimesed;
- iii) võrdõiguslikkusega tegelevaid organeid tuleks ergutada teavitama LGBTI-inimesi ning ametiühinguid ja tööandjate organisatsioone nende õigustest;

D. Diskrimineerimine hariduses

- i) komisjon peaks edendama võrdõiguslikkust ning seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel diskrimineerimise keeldu kõigis oma noorte- ja haridusprogrammides;
- ii) komisjon peaks avatud koordineerimise meetodi abil hõlbustama liikmesriikidevahelist heade tavade jagamist formaalhariduses ning sealhulgas õppematerjalides, kiusamisvastases poliitikas ja diskrimineerimisvastases poliitikas;
- iii) komisjon peaks avatud koordineerimise meetodi abil hõlbustama liikmesriikidevahelist heade tavade jagamist kõikides liikmesriikide noorsootöö ja hariduse valdkondades, sealhulgas noorte hoolekandeteenuste ja sotsiaaltöö alal;

E. Diskrimineerimine tervishoius

- i) komisjon peaks kaasama LGBTI-inimeste tervishoiuküsimused asjaomasesse laiemasse strateegilisse tervishoiupoliitikasse, hõlmates ka tervishoiuteenuste kättesaadavust ja võrdõiguslikkust tervishoiu valdkonnas, ning ELi ülemaailmsesse tervishoiuvaldkonda tegevusse;
- ii) komisjon peaks jätkama koostööd Maailma Terviseorganisatsiooniga, et kõrvaldada sooidentiteedi häired psüühika- ja käitumishäirete nimekirjast ning tagada rahvusvahelise haiguste klassifikatsiooni 11. versiooni läbirääkimistel mittepatologiseeriv ümberklassifitseerimine;
- iii) komisjon peaks toetama liikmesriike tervishoiuteenustajate koolitamisel;
- iv) komisjon ja liikmesriigid peaksid korraldama teadusuuringuid LGBTI-inimeste spetsiifiliste tervishoiuküsimuste teemal;
- v) liikmesriigid peaksid arvestama LGBTI-inimestega oma riiklikes tervishoiukavades ja -poliitikates ning tagama, et koolitusprogrammid, tervishoiupoliitika ja terviseuuringud hõlmavad LGBTI-inimeste spetsiifilisi tervishoiuküsimusi;
- vi) liikmesriigid peaksid kehtestama või läbi vaatama soo tunnustamise õiguslikud menetlused, et võtta igakülselt arvesse transinimeste õigust väärikusele ja kehalisele puutumatusele;

F. Diskrimineerimine seoses juurdepääsuga kaupadele ja teenustele

- i) komisjon peaks direktiivi 2004/113/EÜ (meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega) rakendamist kontrollides pöörama erilist tähelepanu kaupade ja teenuste kättesaadavusele transinimeste jaoks;

G. Transinimestele ja intersoolistele isikutele suunatud konkreetsed meetmed

- i) komisjon peaks tagama, et sooidentiteedi alusel diskrimineerimise keeld lisatakse kõikidesse tulevastesse võrdõiguslikkuse alastesse õigusaktidesse ja nende võimalikesse uuesti sõnastatavatesse versioonidesse;
- ii) komisjon peaks arvestama trans- ja intersooliste inimeste spetsiifiliste probleemidega kõigis asjaomastes ELi poliitikavaldkondades, lähtudes soolise võrdõiguslikkuse strateegias kasutusele võetud lähenemisviisist;
- iii) liikmesriigid peaksid tagama, et võrdõiguslikkusega tegelevate organite töötajad oleksid teadlikud trans- ja intersooliste inimeste õigustest ja spetsiifilistest probleemidest ning saaksid vastavat koolitust;
- iv) komisjon, liikmesriigid ja asjaomased asutused peaksid tegelema puuduvate teadmiste, uurimistulemuste ja asjakohase seadusandluse probleemiga intersooliste inimeste inimõiguste valdkonnas;

H. Kodakondsus, perekond ja liikumisvabadus

- i) komisjon peaks koostama suunised, mis aitaksid tagada direktiivi 2004/38/EÜ (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil) ja direktiivi 2003/86/EÜ (perekonna taasühinemise õiguse kohta) rakendamise viisil, mis võtaks arvesse kõiki perekonnavorme, mis on liikmesriikide siseriiklike õigusaktide alusel juriidiliselt tunnustatud;
- ii) komisjon peaks esmajärjekorras esitama ettepanekud kõigi perekonnaseisuaktide, sealhulgas registreeritud partnerlust, abielu ja soo õiguslikku tunnustamist puudutavate dokumentide mõju vastastikuse tunnustamise kohta kogu ELis, et vähendada diskrimineerivate õiguslike ja haldustakistuste tekitamist oma vaba liikumise õigust kasutavatele kodanikele ja nende perekondadele;
- iii) komisjon ja liikmesriigid peaksid uurima, kas praegu kehtivad piirangud transinimeste perekonnaseisu ja isikut tõendavate dokumentide vahetamisel on takistuseks nende vaba liikumise õiguse kasutamisel;
- iv) liikmesriigid, kes on vastu võtnud samasooliste paaride kooselu, registreeritud partnerlust või abielu käsitlevad õigusaktid, peaksid tunnustama teiste liikmesriikide samasuguseid õigusnorme;

I. Kogunemis- ja sõnavabadus

- i) liikmesriigid peaksid tagama sõna- ja kogunemisvabaduse õiguse, eelkõige seoses geiparaadide ja muude sarnaste üritustega, hoolitsedes selle eest, et need üritused toimuksid seadusega kooskõlas ning osalejad

oleksid tõhusalt kaitstud;

- ii) liikmesriigid peaksid vältima selliste õigusaktide vastuvõtmist ja vaatama läbi sellised kehtivad õigusaktid, mis piiravad sõnavabadust seoses seksuaalse sättumuse ja sooidentiteediga;
- iii) komisjon ja Euroopa Liidu Nõukogu peaksid meeles pidama, et liikmesriigid, kes võtavad vastu õigusakte, mis piiravad sõnavabadust seoses seksuaalse sättumuse ja sooidentiteediga, rikuvad Euroopa Liidu aluspõhimõtteid, ja reageerima sellele vastavalt;

J. Vihkamist õhutavad avaldused ja vihakuriteod

- i) komisjon peaks direktiivi 2012/29/EL (millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded) rakendamisel jälgima seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi ja sooväljendusega seotud küsimusi ning liikmesriike selles valdkonnas abistama, eriti kui kuritegu on toime pandud eelarvamuse või diskrimineerimise ajendil, mis võib olla seotud ohvri isikuomadustega;
- ii) komisjon peaks esitama ettepaneku sõnastada uuesti teatavate rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu kriminaalõiguse alusel võitlemist käsitlev nõukogu raamotsus, mis hõlmaks ka muud liiki eelarvamuskuritegusid ja viha õhutamist, sealhulgas seksuaalse sättumuse, sooidentiteedi ja sooväljenduse ajendil;
- iii) komisjon peaks koos asjaomaste asutustega hõlbustama liikmesriikidevahelist heade tavade vahetamist politseitöötajate, riigiprokuratuuri töötajate, kohtunike ja ohvriabiteenuste pakkujate koolituse alal;
- iv) Põhiõiguste Amet peaks aitama liikmesriikidel tõhustada võrreldavate andmete kogumist homofoobsete ja transfoobsete vihakuritegude kohta;
- v) liikmesriigid peaksid registreerima ja uurima LGBTI-inimeste vastu suunatud vihakuritegusid ning võtma vastu kriminaalõigusakte, mis keelaksid viha õhutamise seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi ajendil;

K. Varjupaigaküsimused

- i) komisjon peaks koos Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti ja asjaomaste asutustega ning ELi kehtivate õigusaktide ja kohtupraktika raames kaasama seksuaalse sättumuse ja sooidentiteediga seonduvad spetsiifilised küsimused varjupaigalaaste õigusaktide, sealhulgas direktiivi 2013/32/EL (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta) ja direktiivi 2011/95/EL (mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda

rahvusvahelise kaitse saajaks) rakendamisse ja järelevalvesse;

- ii) komisjon ja liikmesriigid peaksid koos asjaomaste asutustega tagama, et varjupaigaküsimustega tegelevad ametnikud, sealhulgas vestluste läbiviijad ja tõlgid saaksid piisavat koolitust – kaasa arvatud juba pakutav koolitus – LGBTI-inimeste spetsiifiliste küsimuste lahendamiseks;
- iii) komisjon ja liikmesriigid peaksid koos Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametiga ja koostöös Euroopa välisteenistusega tagama LGBTI-inimeste õigusliku ja sotsiaalse seisundi süstemaatilise dokumenteerimise päritoluriigis ning sellise teabe kättesaadavaks tegemise varjupaigaotsuste tegijatele osana päritoluriiki käsitlevast teabest;

L. Laienemine ja välistegevus

- i) komisjon peaks jätkama seksuaalse sättumuse ja sooidentiteediga seotud küsimuste jälgimist läbirääkijariikides;
 - ii) komisjon, Euroopa välisteenistus, Euroopa Liidu inimõiguste eriesindaja ja liikmesriigid peaksid süstemaatiliselt kasutama nõukogu suuniseid LGBTI-inimeste kõikide inimõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks ning säilitama nende õiguste rikkumistele reageerides ühtse lähenemisviisi;
 - iii) komisjon ja Euroopa välisteenistus peaksid edastama Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametile ja liikmesriikidele teavet, mida nad on saanud ELi delegatsioonidelt LGBTI-inimeste olukorra kohta kolmandates riikides;
5. rõhutab, et selles laiaulatuslikus poliitikavaldkonnas tuleb arvestada Euroopa Liidu, selle asutuste ja liikmesriikide pädevusi;
- o
o o
6. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Liidu Nõukogule, Euroopa Komisjonile, Euroopa välisteenistusele, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, kõikidele dokumendis nimetatud asutustele ja Euroopa Nõukogule.

SELETUSKIRI

Euroopa Liidul on kohustus võidelda oma meetmete määratlemisel ja rakendamisel diskrimineerimisega (ELi toimimise lepingu artikkel 10). Praeguse poliitika raames järgitakse seda kohustust, võideldes igakülgset diskrimineerimisega soo alusel (naiste ja meeste võrdõiguslikkuse strateegiaga aastateks 2010–2015), puuete alusel (Euroopa puuetega inimeste strateegiaga aastateks 2010–2020) ja seoses romade kogukonnaga (romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistikuga aastani 2020).

Euroopa Parlament on seisukohal, et samaväärset laiaulatuslikku poliitikavahendit on vaja ka seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastu võitlemiseks. Alates 2011. aasta jaanuarist on Euroopa Parlament nõudnud eri resolutsioonides kümme korda, et Euroopa Komisjon esitaks homofobia ning seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastu võitlemise tegevuskava. Käesolevas raportis esitatakse sellise põhjaliku käsituse visand.

Tegevuskava väljatöötamise kasuks räägib kolm tugevat õiguslikku, poliitilist ja valdkondlikku argumenti. **Õiguslikust seisukohast** on Euroopa Liit kohustatud võitlema oma poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel diskrimineerimisega (ELi toimimise lepingu artikkel 10), lisaks on igasugune diskrimineerimine ELis keelatud (Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 21). Seda õiguslikku kohustust järgitakse soolise võrdõiguslikkuse, puuetega inimeste diskrimineerimise ja romade integreerimise küsimustes juba kehtestatud laiaulatuslike valdkondlike poliitikakäsitustega. Nüüd tuleb sama teha ka seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise puhul.

Poliitilisest seisukohast on sel ettepanekul toetajaid nii Euroopa Parlamendis kui ka liikmesriikides, kusjuures üksteist liikmesriiki esitasid juba 2013. aasta mais sellise tegevuskava koostamiseks ametliku üleskutse. Euroopa Komisjon vastas, et seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise kaotamiseks on juba meetmeid võetud, kuid need meetmed on teisejärgulised, võrreldes igakülgsete käsitustega, mis on kehtestatud teiste inimrühmade hüvanguks. Lisaks on järjest rohkem liikmesriike kehtestanud sarnased kavad riiklikul tasandil (Belgia, Prantsusmaa, Itaalia, Holland ja Ühendkuningriik, lisaks on see arutamisel Lätis), ulatuslikuma siseriikliku võrdõiguslikkuse tegevuskava osana (Horvaatia, Portugal) või piirkondlikul tasandil (Belgia, Saksamaa, Hispaania).

Samuti tõendab sellise tegevuskava vajalikkust **valdkondlik teave**. Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti poolt läbi viidud LGBT-inimesi käsitleva uuringu 2013. aastal avaldatud tulemuste kohaselt **tundis 47% LGBT-inimestest, et neid on uuringule eelneva aasta jooksul diskrimineeritud või ahistatud**, kusjuures diskrimineerimistõenäosus oli eriti suur lesbide (55%), noorte (57%) ja madalama sissetulekuga LGBT-inimeste (52%) seas. **26% LGBT-inimeste sekka kuuluvatest inimestest oli kogenud rünnakuid või vägivallaga ähvardamist**, kusjuures ajendiks oli nende seksuaalne sättumus või sooidentiteet (transinimeste seas oli see määr 35%). **Üksnes 10% tundis end piisavalt enesekindlalt, et diskrimineerimisest politseile teada anda**, ning kõigest 22% andis teada vägivallast või ahistamisest. **Eluaseme, hariduse või tervishoiule, kaupadele ja teenustele juurdepääsu küsimuses koges diskrimineerimist 32% ning 20% koges diskrimineerimist töökohal või ametis** (transinimeste seas oli see määr 29%).

6.12.2013

NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS

kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile

ELi tegevuskava homofoobia ning seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi põhise
diskrimineerimise vastase võitluse kohta
(2013/2183(INI))

Arvamuse koostaja: Minodora Cliveti

ETTEPANEKUD

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A. arvestades, et kohtupraktika põhjal on transseksuaalsete inimeste diskrimineerimine määratletud soolise võrdõiguslikkuse seaduste alusel, kuid ühiskondlike liikumiste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kontekstis kuuluvad transseksuaalsed inimesed pigem LGBTI (lesbid, geid, biseksuaalid, trans- ja intersoolised inimesed) liikumise kui soolise võrdõiguslikkuse liikumise alla;
- B. arvestades, et transseksuaalsed inimesed kogevad nii tööturul kui ka väljaspool seda tõsist diskrimineerimist soo alusel, ning samal ajal ei ole paljudes liikmesriikides soolise võrdõiguslikkusega tegelevad või soolise diskrimineerimise vastu võitlevad või vastavaid konkreetseid kaebusi käsitlevad organisatsioonid kättesaadavad või puuduvad neil selliste isikute kaebuste käsitlemiseks või huvide kaitsmiseks vajalikud oskused ja teave, ning kohtusüsteemiga seotud organisatsioonidel ei ole piisavalt vahendeid või teavet, et käsitleda transseksuaalsete inimeste soolise diskrimineerimise juhtumeid;
1. tunneb muret, et ei kodanikuühiskonna organisatsioonid ega soolise võrdõiguslikkusega tegelevad organid ei kaitse piisavalt transseksuaalsete inimeste õigusi ja huve; palub, et liikmesriigid määraksid transseksuaalsete inimeste diskrimineerimise vastase võitlusega soetud ülesanded just riiklikult rahastatavatele kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja võrdõiguslikkuse organitele ning tagaksid, et kohtusüsteemiga seotud organitel oleks piisavalt vahendeid ja teavet, et käsitleda transseksuaalsete inimeste soolise diskrimineerimise juhtumeid;

2. kutsub komisjoni ja Euroopa Parlamendi komisjone üles süvalaiendama oma töös transseksuaalsete inimestega seotud teemasid, näiteks kodanikuõiguste, tervishoiu hariduse ja tööhõive valdkonnas;
3. rõhutab, et ilmtingimata on tarvis järgida inimestevahelise võrdõiguslikkuse põhimõtet, olenemata nende soost, sooidentiteedist ja sooväljendusest, rassist või seksuaalsest sättumusest;
4. juhib tähelepanu intersooliste inimeste nähtamatusale Euroopa tasandi ja riiklikes seadustes, samuti teadmiste ja uuringute puudumisele selles valdkonnas; nõuab eelnevat arvestades ja eelkõige sooidentiteeti silmas pidades, et hoogustataks soolise võrdõiguslikkuse alast õigusloome tööd;
5. kutsub liikmesriike üles kaitsma LGBTI-inimesi homofobsete, vihkamist õhutavate avalduste ja vägivalla eest ning tagama, et samasoolistele partneritele saab osaks samasugune austus, väärikus ja kaitse nagu ülejäänud ühiskonnale; rõhutab, et avalik suhtumine LGBTI-inimestesse on tihti negatiivne ning et meedial on siin täita oma osa sellise suhtumise muutmisel; rõhutab vajadust korraldada teadlikkust tõstvaid LGBTI-inimeste õigusi käsitlevaid kampaaniaid nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil;
6. rõhutab, et lesbid kannatavad sageli mitmekordse diskrimineerimise all (olles naised ja lesbid) ning et meetmed LGBTI-inimeste võrdõiguslikkuse toetamiseks peavad käima käsikäes meetmetega naiste ja tütarlaste võrdõiguslikkuse eest, et saavutada lesbidele võrdõiguslikkus, mittediskrimineerimine ja vägivallavaba elu;
7. rõhutab, et tuleb toetada poliitikasuundi ja tavaid, mille eesmärk on võidelda seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi põhise diskrimineerimise vastu, ja soodustada mitmekesisuse toetamist töökohal algatustega, millega julgustatakse LGBTI-töötajate austamist ja täielikku kaasamist töökeskkonda;
8. rõhutab, et LGBT-inimestele tuleks pakkuda reproduktiivseid valikuvõimalusi ja viljakusega seotud teenuseid mittediskrimineerivas raamistikus;
9. rõhutab, et seksuaalharidus peab hõlmama mittediskrimineerivat teavet ja edastama positiivset suhtumist LGBTI-inimestesse, et tõhusalt toetada ja kaitsta noorte LGBTI-inimeste õigusi;
10. rõhutab vajadust juhtida sotsiaal- ja tervishoiutöötajate õpetamisel ja koolitamisel tähelepanu nii LGBTI-inimeste väärika kohtlemise olulisusele kui ka nende tervisehoiuga seotud erivajadustele ja valikutele, mistarvis tuleks vastavas õppekavas koostada spetsiaalsed programmid;
11. palub ELi liikmesriikidel võtta vajalikke meetmeid, et tagada eelkõige transseksuaalsetele inimestele tõhus juurdepääs asjakohastele soo korrigeerimise teenustele, kaasa arvatud psühholoogilisele, endokrinoloogilisele ja kirurgilisele ekspertiisile transseksuaalide tervishoiu valdkonnas, ilma et neile esitataks põhjendamata nõudmisi;
12. mõistab hukka transseksuaalsete inimeste sundsteriliseerimise, mida mõnedes liikmesriikides ikka veel tehakse, ning nõuab, et niisugune inimõiguste rikkumine kohe

lõpetataks;

13. kutsub liikmesriike üles tegutsema selle nimel, et koolides näidataks LGBTI-inimeste vastu üles austust ja neid kaasataks ning et koolides ja teistes haridusasutustes jagataks seksuaalse sättumuse, soolise identiteedi ja sooväljendusega seotud probleemide kohta objektiivset teavet; väljendab muret selle pärast, et noored LGBTI-inimesed ja need, keda peetakse LGBTI-inimesteks, on suuremas kiusamisohus; rõhutab, et on vaja luua turvaline keskkond kõikidele noortele, sõltumata nende soost, rassist või seksuaalsest sättumusest;
14. rõhutab, kui oluline on tunnustada LGBTI-inimeste kodanikuõigusi ilma seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi põhise diskrimineerimiseta; nõuab tungivalt, et liikmesriigid tunnustaksid – vastavalt ELi eeskirjadele – oma riigis elavate või töötavate isikute puhul kõiki mujal sõlmitud abielu, partnerluse ja lapsevanemaks olemise vorme, ning kutsub komisjoni üles võtma meetmeid nende liikmesriikide suhtes, kes seda ei tee;
15. kutsub liikmesriike üles mõtlema sellele, kuidas kohandada oma perekonnaõigust tänapäeva muutuvate peremustrite ja -vormidega, ning nägema ette võimaluse, et lapsel on rohkem kui kaks vanemat (või eestkostjat), kuna see võimaldaks nn vikerkaareperekondade ja LGBT-perekondade, samuti uuesti moodustatud perekondade suuremal määral tunnustamist;
16. kutsub liikmesriike üles tagama üksikutele naistele ja lesbidele juurdepääsu viljakusravile ja kunstlikule viljastamisele;
17. rõhutab, et tuleb järgida õigust sõnavabadusele, tagades võimaluse saada ja jagada teavet seksuaalse sättumuse ja soolise identiteediga seotud teemadel kõigi väljendusvormide abil, mille hulka kuuluvad ajakirjandus, trükised, suulised ja kirjalikud seisukohavõttud, kunst ja meedia; rõhutab, et tuleb austada kõikide LGBTI-inimeste rahumeelse kogunemise ja ühinemise vabadust; on seisukohal, et kohalikud ja piirkondlikud asutused peaksid seepärast hõlbustama LGBTI-organisatsioonide püüdlusi korraldada selliseid üritusi nagu Pride'i rongkäigud, kuna need aitavad tõsta avalikkuse teadlikkust LGBTI-teemadest ja suurendada LGBTI-inimeste mõjuvõimu;
18. juhib tähelepanu asjaolule, et LGBTI-inimeste probleeme, nende probleemide ulatust ja lahendamiseviise on väga vähe uuritud ja andmeid nende kohta napib; märgib, et sellist teavet on sobiva poliitika väljatöötamiseks ja meetmete tähtsuse järjekorda seadmiseks hädasti vaja, ning palub, et EL ja liikmesriigid tegeleksid nende probleemidega ja võtaksid vastavaid meetmeid;
19. julgustab liikmesriike tagama, et regulaarsete uuringutega kogutaks ja analüüsitaks vastavaid kvantitatiivseid andmeid LGBTI-inimeste väärkohtlemise ja ohvrustamise esinemise kohta.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	5.12.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 11 –: 4 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Edit Bauer, Marije Cornelissen, Edite Estrela, Mikael Gustafsson, Mary Honeyball, Livia Járóka, Astrid Lulling, Elisabeth Morin-Chartier, Raúl Romeva i Rueda, Marc Tarabella, Britta Thomsen, Marina Yannakoudakis, Inês Cristina Zuber
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Izaskun Bilbao Barandica, Minodora Cliveti

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	17.12.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 40 –: 2 0: 6
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Jan Philipp Albrecht, Edit Bauer, Arkadiusz Tomasz Bratkowski, Philip Claey, Carlos Coelho, Agustín Díaz de Mera García Consuegra, Ioan Enciu, Tanja Fajon, Monika Flašíková Beňová, Kinga Gál, Kinga Göncz, Sylvie Guillaume, Anna Hedh, Salvatore Iacolino, Lívia Járóka, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Timothy Kirkhope, Baroness Sarah Ludford, Monica Luisa Macovei, Svetoslav Hristov Malinov, Véronique Mathieu Houillon, Anthea McIntyre, Nuno Melo, Roberta Metsola, Claude Moraes, Georgios Papanikolaou, Carmen Romero López, Judith Sargentini, Birgit Sippel, Csaba Sógor, Renate Sommer, Nils Torvalds, Wim van de Camp, Axel Voss, Renate Weber, Auke Zijlstra
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Cornelis de Jong, Mariya Gabriel, Ana Gomes, Wolfgang Kreissl-Dörfler, Jean Lambert, Ulrike Lunacek, Jan Mulder, Raül Romeva i Rueda, Salvador Sedó i Alabart, Marie-Christine Vergiat, Janusz Wojciechowski
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Leonardo Domenici